

شیعری (حز) ی دیکش قادرم خوئندوو. . لئ تیف بوار

ئەدیسەن ھەر وشەیک بوو کردی بە دەرژەرۆی ئلیکتیریک و رووناکی،
کاتێک دایکی نامی قوتابخانەی خوئندوو کە لێبەر زیرکی جەمی
نابێتوو و نابێت چیتەر بچێتوو، لێکاتێکدا کە گۆرێ بوو دوای
داهەننانەکە راستی نامەکە بە دەرکۆت کە لێبەر تەمەنی بوو!

کەواتە وشە زەر کاریگەرۆ گەرنگ بە سەر سەر پڕسەیی داهەنان و
گۆانکاری، وەک نموونەی ئێ و مامستایێ لێناو قوتابیی
منداڵکاندا ئاوات بێ و دەرخوازێ بە نموونە مژووی کەسایەتیکی
گەرنگ بێتوو لێ داها توودا بە تێرۆ تەسەلی و دروستی لێ دووتووی
پەرتوو کەدا نووسرا بێتوو، بێئاگا لێوای دوای دێیان سا
قوتابییێ لێوانێ بێو کارێ ھەندستەت و مامستاش و فاتی کردوو و
ئاگای لێ بێرەنجامی ئێ و وتەیی نییە کە جارێک لێ جارێان لێ پەلدا
درکەندوو یەتی.

دوا دەرکۆتنی فەرھاد پیربە لێ فیدیە دایێ کە لێناو
حەشامەتێکدا کتێبێ چاپکراو تازەکە دێکەشت بە زۆی داو دێت:
دوازدە ھەزار دیناری تێچوو و کەس بە ھەشت ھەزار لێم ناکەتوو!
لای ھەندێک ئێمە مردنی مەعریفە دێکەییەت و لای ھەندێکی تریش
کە میدیای واقعی کوردییە.

بێگومان لێ ھەر دەرۆ زەماکدا وشە کاریگری خە ھەر ھەیی، بە
نموونە من لێ چاوخشاندم بە باتێکانی رێژی ۲۰۲۳/۱۰/۲۰ ی مەپپەیی
دێنگەکان زەر شادمان بووم کە دێقی ((حز)) ی دێکەش قادرم
خوئندوو، وێئای ئێوای چەند رەھەندێکی لێ خە گرتوو، نیشانەی
ئێوێش کە ھەشتا ھەست و وشە جوانی گیانی تیا ماو و بێیە کجاری
نێکراوێت کەلای دنیای سەرما یەداری و بزەنس و ماھییەتی خە لێ
دێست نەداو، ھەرچەند کەم تا زەر دنیا بێر و جەھل و
نەخوئەندوو و نامەیی دێچەت، بێبەلام دێکەش بە ئێوای ھێچ
موکافەئەییکی ماددی چەنگ بکەوێت لێ مەپپەیی (دێنگەکان) دا ئێو
ھەوایی خە خستوێت بەر دیدی خوئەنران، لێ لایەکی تریشوو دێبەت
ئێو بزانین کە ھەموو وشەیک دێخوئەندوو و سەنگ و بێھەیی خە پێ
دێدرەت و کەسانێکی ورد بین و ەودا یە دنیای گیان و ھونەرۆ
ئێستاتیکا و ئێفراندن ھەر دێمەنن و ھێچ وشەیک تێناپەت
بەسەریاندا کە خوئەندووای لێ دێست بەن.

((حز))

تر ئاوازكى غمگینی بىسەر دوا ھەنسكەم ۋە
ھەنسكى من
ئاوازكەك لى مىلەدى بىفبارىندە ۋە بىربەت ۋە
نەو دوا دى شىعركى شەرمەن ۋە
شەرمى تە
دوا نىگەي دىنگى ژيانە ۋە سەلەمانىيە ۋە
تەپكى حەزەكى شەتەنە
ئەي يادى بىخەر
من ۋە تە خوۋەنى ھەيدا
كەوتە تە سەر نىندەكى بىنەت تووتە مان.
حەشەي پىشتە ۋە مان
كەكەنەكى غمگىنە ۋە دىمانبەت ۋە سەر خەنەكى حەزەكى شەتەنە
شەتەنە ۋەكە تەنە لى تەپكى چەتە لى نىۋەي شەودا.
سەلەمانىيە
دەكەش قادەر

*بايەگرافى دەق:

گرنگى دەق لى درەژى ۋە كورتىدا نى، بىكەك شە ۋە دەدات لى
دەقەكى كورتى ۱۳ دەيدا زەر رەھەندى جىاواز كەبكاتە ۋە، راستە لى
رووكەشدا سىمەي قوتەبخانەي رەمانسى پەۋدىار، بىئەم لى ھەمان
كاتە دەتەنە شەنەكى تەي لى بىفامىنە ۋە، بىگەرە خوۋەندە ۋەي
ۋاقىەي شەغىرىشى تەدا بىرچەستە دەبەت، چە ۋەكە تەكەكى تەبەتەيەن
ۋەكە تەكەكى گەشگىراۋ.

*

*كەكتەركەنى ناۋ دەق:

چەۋەر بىۋەنە ۋە دەجۋەن لىم دەقەدا، شەغىرە ناچارمان دەكاتە
ۋە چەرخەنەكە بىكەنە بىلەندە ۋە مانەيانە پە بىخەشەن، يەنە بىدەۋەندە
بەچەن، ئەۋەنەش ھەر يەكە لى:

۱- من: خەدى ھەنەر.

۲- تە: كەسى دەۋەندەۋە.

۳- ھەۋەيدا. كەسەيەتە خوۋەنەۋە ناۋ دەق.

۴: سەلەمانى، گەشە دەكاتە ۋە دىارە گەشەش دەۋە سىس بىۋەنە دەتە-
رەھەندى جىەپەلەتەيە.

*

* کډی ناست (حوشی پشتو مان) :

یان دټوانم بټم دنیای تاکی کوردی، بټ دټسټا تدارو بټ دټسټا تټو،
رټنگ بټ دټسټات بیکاتټ رټگای ئاودیوبون و گټشتن بټ مټ بټستټکانی
ئو دیوی ژیانی رټژانټو رووکټش، دټسټا تداریش بیکاتټ پانتایپټ بټ
شتنټوی پارټو ئټنجامدانی تاوانټکان. ئټم پنتټ جټی زټر رامن و
لټسټر وټستانټو جټگټی خټی لټ ئیعرابدا گرتووټ لټ ژیانی هټر یټک
لټ ئټم داو هټر یټک بټ جټرټک لټ یادټوټری و نټستماندا ماناو
وټنټیټک دټ بټخشټت و زیاتر رټچوونی دټلالټ لټر دا بټ خوټنټران جټ
دټهټرټ، هټرچټندټ لټم دټقدا خټمټکانی تاکی مټینټ بټ شټوټیټکی
گشتی بټرجټستټ دټبن و خوټندنټوټیټکیش بټ باری سټیټلټژی و
کټلتووور جټری بیرکردنټوی تاکټکان و ژیانکردن لټ واقعی
شاعیرداو بټربټستټ کټمټایټتټکان.

*

* وټنټی شیعری:

شاعیر توانیویټتی چټند وټنټیټک لټ دنیای ئټندټش دا دټربټنټت و
دټقټکټی پټ رووپټش بکات، وټک ئټو کازایانټی بټ ئاوی زټټ رووپټش
دټکرټن، بټچی نا، خټ مټگټر ئټم بټ گرنټرین پټکها تټ شیعریټکان
دانانټت؟

لټو وټنټ پرناسټر وټربینټو کټ شاعیر دټرگای شیعریټکټی پټ وټا
دټکات:

(تټ ئاوازټکی غټمگینی بټسټر دوا هټنسکمټو)

ئټگټر هټنسک بټ تټنټک یان جټستټیټک لټک بدټینټو کټ خټی لټ خټیدا
بټرټنجامی گریانټو گریانیش نیشانټی ناسټرو نټهامټتی و خټمگینیټ،
کټ زټربټی تاکی کوردو بټ تایبټتی رټگټزی مټ لټگټټ رووبټرربوونټوی
ویست و جټزټکانیان بټ واقع دوجاری دټن، دیارټ کټ لیرټدا (ئټو)
کټ دټبټتټ ئټم ئاوازټ خټمبارټ بټسټر دوا هټنسکی شاعیرټو، کټ
وټنټیټکی جوان و گونجاوټ لټ هټردوو رووی مټجازو واقعیټو.

بټټام بټ پټچټوانټی وټنټکټی ناو دټټ شیعری (دوا نیگای دټنگی
ژیانټوی سلټمانی) تټ، کټ لیرټدا نټنگیټک هټیټ لټ خولقاندنی
ئټم وټنټیټو گونجاندنی (نیگای دټنگ) پټکټو، چونکټ دټنگ لټ
خټیاییشدا جټی نابټتټو کټ بدرټتټ پاټ نیگا و بټرجټسټی مانایټکی
مټجازی بکات، لام وټابټ بټم جټرټ وټاوتر دټبوو:
(دوا نیگای ژیانټوی سلټمانی)

*

* وشټسازیی:

شاعیر لټم ۱۳ دټټټ دا چټند زاراوټیټکی دوووبارټ کردووټتټو وټک:
(هټنسک، شټرمن، جټزټکی شټتانټ، شټتانټ) بټټام ئټوی جیی باسټ

ئایا ئىم شىعر كى بى شىعو كى سىروشتى لى ناخى دانىركى يىو
 ھىقويىو لى بىھى شىعر كى كىم دىكاتىو؟ يان جىختىردىنىو
 شاعىر دىنوئىت لىسەر ئىو كى خوئىر زىاتىر لىيان رابمىنىت؟
 وىاى ئىو لىر دا (دىمانباتىو سىر خوانىكى جىزىكى شىتانى) بىر
 ھىيىكى زىمانى دىكىو، كى دىبوو بىس جىز / پاشگىرى (كى) بىوايى
 چونكى (خوانىكى) شى ھىر دىگىتىو سىر جىزىكى، كىواتى دىبوو
 ئاوى لىبھاتايى:
 (دىمانباتىو سىر خوانى جىزىكى شىتانى).

*

خا بىندى و ئىنووس:

و ك جىن لى تاقىكىردىنىو رىسمىيىكانى خوئىندىنگا و زانكىكاندا %۱۰
 نىمر لىسەر خا بىندى و ئىنووس دادىنرىت، ھىرواش لى شىعردا
 ئاسانكارى بى خوئىر دىكات لى تىگىشتىنى مانا و نىرمى بى
 زىجىر بىستى كىپلىكان دىدات.
 بى نموونى ئىم دى (ئاوازىكى لى مىلدى بىفر بارىندىو بىرىتىو)
 پىيوسىتى بى دىى دىو خى (نىو دىو دىى شىعركى شىرمىو) بىيى
 داشىك دىو وشى شىرمىو- بىوايى باشتىرو رىوانتىر دىبوو لى رووى
 (بىيان) لىو.

پىلپىللىكىردى شاعىرو پىدانىچوونىو دىق دىو بىكىم رىشنىووس
 كىشىيىكى زىر شاعىر پىوئى گىرىدىيى، ئىم دىش (شىتانى و كى تىوانى
 لى تىرپكى چىز لى نىوئى شىودا) زىحمىت لى خوئىر دىسازىنىت تا
 لىھى ھىووسىيىكى تىبگات و وشى (تىوانى) راست بىكاتىو و بىكات
 بى (تىوانىو)، جىگى لىمىش دانانى خا پىش ئىم دوو رىستىيى بى كىشى
 تىكىكى كىپى و پىست دىگىتىو ھىوئى شاعىر نىبىت:
 كىوتى تى سىر نىندىكى پىنجىتووتىمان.

شىتانى و كى تىوانى لى تىرپكى چىز لى نىوئى شىودا

*

دوا پىيام:

ھىوئى سىركىوتىن و بىردىوام بوون بى شاعىر دىخووزم و دىتوانم بىم
 ھىموو كىشش و كارىكىش ماددى لى پىشتىو نىيى و كى ھىندىك كىسى
 چاچىندىك دىنيا ھىر لىو سىنگىيىو دىبىنن، بىكىو ئىم گىردوونى زىر
 لىو بىرفىراوانتىر لى بىرژىوئى ندى ئابوورىدا لى تىغ و چواچىوئى
 بدىين، لىكاتىكدا كىسانىك توشى ھىدىرو تاوان بوون بى ھى پارىو
 لى زىاندا و نىرئىيانى بىر دىكىنىو دىجوئىن، بىم لى لىيىكى
 تىروو نموونى پىرىنگدارى و كى شاعىر ھىن كى بايىخى دىيائى گىيان و
 ئىدب و ھىست و نىست و دىربىين و وشى لىيان ھىر دىينىمىكى كى

د یانجو ښت له ژيانداو بيدنگ د ش دانامینن ب رانېر
سختیې کان و له دوتوی وشو و زار او کاندا خ یان د د زنې و و
ه و ی داه نمان د دن، ئ مش جرکک له ه شیار یو م عریف ت و
ر شنبیری، ک سرقا بوونی تاک کان دووریان د خاتو و له ب شبوون
و بوون سووت م نی ج هل و در ژ پ د ری ق یران ج راو جر کان ک
واد زانین ه ر ک سانی نه و د سات له ی بر پر سیار، ب م له
راستیدا م نج سرقا پی خ ی د د زیت و، هیچ میلل تکی ه شیاریش
بوونی نیی فرمان ای گ ل ر بیات ب یو.